

Protocol sociale veiligheid van Kindcentrum Amby

Doel van het protocol sociale veiligheid

Met dit protocol willen we bereiken dat alle leerlingen zich in hun basisschoolperiode veilig voelen zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Vanuit MosaLira is een protocol sociale veiligheid opgesteld. In dit protocol staat specifiek omschreven hoe we omgaan met pesten op onze school en ervoor zorgen dat alle leerlingen zich veilig voelen op school.

Pesten is onaanvaardbaar gedrag en vormt een bedreiging voor het individu en voor de sfeer op school. Alle betrokken medewerkers, ouders en leerlingen zijn bereid al dat mogelijke te doen om het te voorkomen en te bestrijden.

Dit protocol is erop gericht om alle betrokkenen op de hoogte te brengen, van alles wat de school wil doen om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te scheppen. Het beschrijft wat onder pesten verstaan wordt, hoe pesten voorkomen kan worden en wat de aanpak is, als er gepest wordt.

Wij streven naar:

- Dat kinderen zich veilig voelen, dat ze vertrouwen hebben in ons, in elkaar, in zichzelf en de mensen om hen heen.
- Dat de kinderen de kans krijgen zoveel mogelijk op eigen niveau te presteren.
- Het onderwijs zo te organiseren dat leerlingen leren samen te werken.
- Dat kinderen niet alleen kennis maar ook sociale en praktische vaardigheden leren die nodig zijn om het samenwerken met de ander mogelijk te maken.
- Dat kinderen leren omgaan met emoties en gevoelens van zichzelf (en die van de ander).
- Dat kinderen leren een ander te respecteren en te waarderen.
- Dat wij bij de kinderen aandacht willen voor normen en waarden en respect voor ieders culturele en levensbeschouwelijke achtergrond.
- Dat kinderen zich ontwikkelen tot zelfstandige personen.

(zie ook de visie en missie van Kindcentrum Amby)

De coördinatoren sociale veiligheid

Op onze school hebben wij twee coördinatoren sociale veiligheid. Dit zijn Nicole Hensels en Monique Ronner.

Zij hebben de volgende taken:

- Ze zijn verantwoordelijk voor het anti-pestbeleid binnen onze school; zij houden zicht op de berichtgeving en wetgeving omtrent het onderwerp pesten binnen het primair basisonderwijs zodat ons anti-pestbeleid up-to-date is en voldoet aan de wet.
- Ze zijn verantwoordelijk voor dat alle direct betrokken partijen kennis hebben van het protocol sociale veiligheid. Zij zorgen ervoor dat het protocol sociale veiligheid binnen de school regelmatig onder de aandacht wordt gebracht en 'leeft' binnen onze school.
- Eens per jaar zullen zij het protocol sociale veiligheid op een teamvergadering op de agenda zetten; dit om als team gezamenlijk te beoordelen of het protocol nageleefd wordt, of het (nog) up-do-date is er of we er als team zaken in zouden willen veranderen.
- Binnen onze school zijn ze de aanspreekpunten voor alles wat te maken heeft met 'pesten'. Zowel leerlingen, als ouders/verzorgers en de betreffende leerkracht(en) het pestprobleem in kaart brengen en op zoek gaan naar oplossingen. Vervolgens zullen zij vinger aan de pols houden tijdens het traject dat uitgezet wordt en het aanspreekpunt blijven.
- Tot slot hebben zij ook een belangrijke rol als het gaat om het voorkomen van pesten binnen onze school. Zij hebben directe contacten met de kartrekkers van het ontwikkelplan burgerschapsvorming, waarbij ook de nadruk ligt op elkaar met respect behandelen, je veilig

voelen binnen de school, jezelf durven zijn en je binnen de groep en binnen de school bij elkaar betrokken voelen.

Pesten of plagen? definitie en voorbeelden

Wat is plagen?

We spreken over plagen wanneer leerlingen min of meer aan elkaar gewaagd zijn. Het gedrag bij plagen is onschuldig en het gaat meestal om een vorm van spel. Plagen wordt door de betrokkenen niet bedriegend of echt vervelend gevonden. Plagen is niet systematisch (steeds weer opnieuw) en heeft geen nadelige gevolgen voor degene die het ondergaat.

Wat is pesten?

We spreken van pesten als dezelfde persoon regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend. Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen en slachtoffer worden. Pestgedrag moet door iedereen serieus genomen worden.

Aanpak van het pesten

We gebruiken de Vijfsporenaanpak van Bob van der Meer om het pesten aan te pakken. Deze aanpak richt zich op alle betrokken partijen; het gepeste kind, de pester(s), de klasgenoten en de school/leerkracht en de ouder(s)/verzorger(s).

Uitwerking per spoor:

1. “Het gepeste kind”: We luisteren naar wat er gebeurd is. We laten aan het kind merken dat hij/zij serieus genomen wordt. We zoeken naar de reden van de ruzie/ pesten.
2. “De Pester(s)”: We nemen de tijd voor een gesprek met het kinderen (pesters). Pesten gebeurt nooit zonder reden, we vinden het daarom belangrijk om achter de oorzaak te komen. We zullen ingaan op de impact van de pester op het slachtoffer. We zorgen ervoor dat het kind zich veilig voelt en leggen hem/haar uit wat wij als school zullen doen om het pesten te stoppen. We stellen duidelijke grenzen.
3. “De zwijgende middengroep”: We gaan het gesprek met de groep aan. We bespreken de rol van de andere leerlingen in dit conflict. De groep kan het pesten doorbreken door actief een rol te spelen in het proces. Het is belangrijk dat de groep leert het pesten bespreekbaar te maken met de leerkracht en/of ouder. De groep heeft de mogelijkheid om met oplossingen te komen waarin ze zelf een actieve rol spelen.
4. “De medewerkers”: Wij als school zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van de kinderen. Wij vinden het belangrijk dat alle leerkrachten en andere medewerkers binnen onze school weten hoe ze moeten handelen bij pestgedrag. Hiervoor zijn de anti-pestcoördinatoren aangesteld.
5. “De ouders”: We zullen zowel de ouders van het gepeste kind als de ouders van de pester(s) op de hoogte stellen als hun kind in een pestsituatie zit. We nemen de tijd om het probleem met ouders te bespreken. Ouders zijn altijd welkom met vragen of om hun verhaal te doen. De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundigen.

Bovenstaande aanpak is gebaseerd op **3 fases**:

1. Voorkomen

De school:

- stelt ouders bij aanmelding op de hoogte van het protocol sociale veiligheid
- bevordert goed pedagogisch klimaat o.a. door de methode voor burgerschap
- zorgt ervoor dat het thema pesten jaarlijks aan de orde komt b.v. anti-pestweek
- onderkent de voorbeeldfunctie, kan stelling nemen en is eenduidig in de aanpak

- geeft in de groepen 5 t/m 8 lessen mediawijsheid, hierbij is ook specifiek aandacht voor cyber/digipesten en sexting
- leert kinderen wat het verschil is tussen pesten/plagen en klikken/melden
- bespreekt de gouden regels en de gedragsregels van de school en de leerkracht stelt samen met de leerlingen in de eerste week van het schooljaar gedragsregels op voor in de groep
- ook worden er bij de start van het schooljaar groepsvormende activiteiten gedaan om de groepscohesie te bevorderen
- evalueert periodiek (bij iedere groepsbespreking) de impact en grootte van het pesten op haar school
- bespreek bij iedere groepsbespreking de ontwikkeling van de groep en leerlingen individueel op sociaal emotioneel gebied en volgt deze met het volgsysteem Kijk! Voor groep 1-2 en SCOL voor groep 3 t/m 8
- onderneemt actie indien er signalen zijn van pesten
- kan doorverwijzen naar/ werkt samen met de contactpersonen van de school; Ingrid Severijns en Arienne Haesen. Zij zijn bij de school aanspreekpunt met betrekking tot klachten over de schoolsituatie, bijvoorbeeld over pedagogisch klimaat, begeleiding van leerlingen, toepassing van een strafmaatregel, intimidatie, roddels, discriminatie en agressie.
- er is een klachtenregeling aanwezig. De algemene klachtenregeling omvat niet alleen klachten van algemene aard, maar ook klachten die betrekking hebben op discriminatie, pesten, seksuele intimidatie, racisme, agressie en geweld. De regeling ligt ter inzage op de administratie van de scholen en/of is op te vragen bij het bestuurskantoor
- informeert ouders/ verzorgers jaarlijks over het beleid en de regels met betrekking tot de veilige school en het protocol sociale veiligheid
- Zorgt ervoor dat tijdens het speekwartier voldoende toezicht aanwezig is

Ouders/ verzorgers:

- onderkennen hun voorbeeldfunctie; kunnen handelen van hun kind objectief bekijken
- conformeren zich door aanmelding op school aan het protocol sociale veiligheid van onze school
- bespreken het internetprotocol met hun kind(eren) en conformeren zich hieraan

Bestuursniveau MosaLira

- er is een vertrouwenspersoon voor personeel aangesteld
- heeft voor de stichting een gedrags- integriteitscode gemaakt en doorgegeven naar iedere school.

2.Aanpak

Stappen in de aanpak van pesten. Wat doen wij bij....

-Vermoeden van pesten:

- overleg met coördinator sociale veiligheid én directie/ IB'er
- aandacht in de klas schenken aan het onderwerp pesten
- indien er aandacht voor is in de groep: altijd binnen 2 lesweken terugkoppeling in de groep
- leerlingen aanspreken die betrokken zijn
- afspraken maken met leerlingen/groep over omgaan met elkaar
- ouders van de betreffende leerlingen inlichten
- melding in dossier leerlingen en afspraak maken over terugkoppeling

-Constateren/ waarnemen van pesten:

- overleg met coördinator sociale veiligheid én directie/ IB'er

- bespreken in de klas, waarbij stelling genomen wordt, bespreek wat er is gebeurd
- rol van de groep bespreken
- hulp bieden aan de pester en gepeste
- ouders van de betreffende leerlingen inlichten
- melding in het dossier van de leerling maken en afspraken over de terugkoppeling
- pester dient excuses aan te bieden aan de gepeste

-Herhaaldelijk pestgedrag:

- overleg met coördinator sociale veiligheid én directie/ IB'er
- gesprek met ouders en directie
- melding in het dossier van de leerling maken en afspraken maken over de terugkoppeling

3.Sancties

De leerkracht bespreekt samen met de coördinator sociale veiligheid én directie/IB'er een passende sanctie. Goed is om ook de leerlingen hierbij te betrekken. Indien de problematiek te ernstig is kan tot schorsing overgegaan worden. Dit gebeurt door de directeur conform protocol Schorsing-Verwijdering. Dit protocol is gemaakt door MosaLira en terug te vinden op de website van onze school en van MosaLira.

Pesten van medewerkers

Pesten komt niet alleen voor tussen leerlingen. Ook medewerkers kunnen hier onderling mee worden geconfronteerd. Om pesten tegen te gaan gelden de volgende regels:

- Maak de pester duidelijk dat hij te ver gaat.
- Meldt het pesten bij de schooldirectie.
- Zoek steun bij de leiding van de school, de vertrouwenspersoon van MosaLira of een collega.
- De directie/leidinggevende pakt het pestgedrag aan.
- Houd zelf een logboek bij. Zo weet u wanneer er ongewenste zaken plaats vonden en wie erbij aanwezig waren. Het logboek kan dienen als bewijs, maar ook om uw hart te luchten.
- Praat met mensen die getuige zijn van het pestgedrag. Vaak vormen zij de zwijgende meerderheid. Ze zien het pesten wel, maar treden niet op, misschien om te voorkomen dat ze het volgende slachtoffer worden.
- Als het pestgedrag niet naar voldoening wordt aangepakt, neem dan contact op met het CvB. Het bestuur is op grond van de Arbowet verplicht maatregelen te nemen.

Jaarplanning met betrekking tot activiteiten rondom groepsvorming en het voorkomen van pesten:
Start van het schooljaar tot aan de herfstvakantie:

- De methode Kwink wordt doorlopen
- Groepsvormende activiteiten vanuit Kwink, energizers, bespreken gouden regels, klassenregels opstellen/ afspraken maken over hoe we met elkaar omgaan en hoe we omgaan met ongewenst gedrag
- Vanuit de beweeglessen wordt aandacht besteed aan samen werken, grenzen stellen, eerlijk spelen, veilig spelen. Vanaf week 4 wordt voor de groepen 5 t/m 8 middels gamification. Door spellen te spelen kunnen ze punten verdienen en die inzetten. In de groepen 3 en 4 is samenspelen en eerlijk spelen belangrijk in de lessen.
- De leerkrachten benoemen in de clusters 3 t/m 8 wie de coördinatoren sociale veiligheid zijn en wat hun taken zijn. Dit kan het best in de week tegen het pesten gebeuren in een groepsgesprek.
- In het document algemene schoolinformatie (voor ouders bij de informatieavond) wordt kenbaar gemaakt wie de coördinatoren sociale veiligheid van school zijn.
- Deelnemen aan “de week tegen het pesten” in september.
- In de groepen 5 t/m 8 wordt een sociogram afgenomen om de sociale relaties in kaart te brengen en tips voor de leerkracht te krijgen: <https://www.sometics.com/nl/sociogram>

Van de herfstvakantie tot aan de kerstvakantie:

- De lessen van Kwink worden doorlopen en er wordt aandacht besteed aan het groepsklimaat door korte activiteiten in de groep
- Het eerste oudergesprek vindt plaats en er is aandacht voor het welbevinden van ieder kind. **Door corona al geweest, indien nodig vanuit SCOL of sometics (6 t/m 8) wel een gesprek met ouders en leerling beleggen om te kijken wat de leerling extra nodig heeft.**
- In de eerste twee weken na de vakantie wordt bij de gymlessen extra aandacht besteed aan groepsvormende spellen, samen spelen, enz. Ook wordt aandacht geschonken aan zelfverdediging in de groepen 3 t/m 8.
- De SCOL vragenlijsten worden ingevuld door leerkrachten groep 3 t/m 8 en leerlingen van groep 6 t/m 8. Daarnaast wordt door de leerkrachten van de groepen 1-2 het voorblad van het rapport ingevuld. Hierbij wordt goed gekeken naar het welbevinden van de leerlingen. Tijdens de leerlingbesprekingen wordt aandacht besteed aan het welbevinden van de individuele leerlingen en het groepsklimaat. De uitslagen van Sometics en SCOL zijn hierin belangrijk.
- Er worden trainingen over mediawijsheid verzorgd vanuit het Traject in cluster 7. Deze lessen gaan over pesten, mediawijsheid, cyber/digipesten en sexting.

Van de kerstvakantie tot de carnavalsvakantie:

- In de eerste weken extra inzetten op groepsvormende activiteiten omdat er twee weken vakantie is geweest. Weer extra aandacht voor de gouden regels/ klassenregels en hoe we omgaan met ongewenst gedrag.
- In de eerste twee weken na de vakantie wordt bij de gymlessen extra aandacht besteed aan groepsvormende spellen, samen spelen, enz. Ook wordt aandacht geschonken aan zelfverdediging in de groepen 3 t/m 8.
- De methode Kwink wordt doorlopen

Van de carnavalsvakantie tot aan de meivakantie:

- De methode Kwink wordt doorlopen
- In de groepen 5 t/m 8 wordt een sociogram afgenomen om de sociale relaties in kaart te brengen en tips voor de leerkracht te krijgen: <https://www.sometics.com/nl/sociogram>
- De tweede ronde oudergesprekken worden gehouden waarbij wederom aandacht is voor het welbevinden van de leerlingen
- In de eerste twee weken na de vakantie wordt bij de gymlessen extra aandacht besteed aan groepsvormende spellen, samen spelen, enz. Ook wordt aandacht geschonken aan zelfverdediging in de groepen 3 t/m 8.
- Er wordt aandacht besteed aan de landelijke dag tegen pesten op 19 april

Van de meivakantie tot aan de zomervakantie:

- In de eerste weken extra inzetten op groepsvormende activiteiten omdat er twee weken vakantie is geweest. Weer extra aandacht voor de gouden regels/ klassenregels en hoe we omgaan met ongewenst gedrag.
- In de eerste twee weken na de vakantie wordt bij de gymlessen extra aandacht besteed aan groepsvormende spellen, samen spelen, enz. Ook wordt aandacht geschonken aan zelfverdediging in de groepen 3 t/m 8.
- De methode Kwink wordt doorlopen
- De laatste leerlingbespreking wordt gehouden waarbij de leerlingen en de groep worden besproken. Welbevinden is een van de belangrijkste punten en de overdracht naar het volgende schooljaar staat daarbij centraal.
- Bij een aantal leerlingen wordt een laatste oudergesprek gehouden waarbij het welbevinden van het afgelopen jaar en de overdracht naar het nieuwe schooljaar ook extra wordt besproken.
- De SCOL vragenlijsten worden ingevuld door leerkrachten groep 3 t/m 8 en leerlingen van groep 6 t/m 8. Daarnaast wordt door de leerkrachten van de groepen 1-2 de Kijk! Observatielijst ingevuld en goed gekeken naar het welbevinden van de leerlingen. Tijdens de leerlingbesprekingen/ groepsbesprekingen wordt aandacht besteed aan het welbevinden van de individuele leerlingen en het groepsklimaat.

<https://www.nationaleonderwijsgids.nl/onderwijsagenda/nieuws/59305-forming-storming-norming-en-performing-vier-fases-van-groepsvorming-in-de-klas.html>

De vier fases verlopen -grofweg- als volgt. Tijdens *forming* leren de kinderen elkaar en de leerkracht kennen en stellen de klas gezamenlijk nieuwe regels op. "Samen stelt de klas vast wat ze belangrijk vindt, maar ook hoe ze kunnen reageren als een kind de regels overtreedt. Het is ook de periode dat de kinderen nog een beetje afwachting zijn. Ze kijken nog de kat uit de boom." En juist door in het begin al de regels af te spreken, zal de volgende fase rustiger verlopen.

Na die kennismaking, breekt de *storming* aan. Tijdens deze fase worden de verhoudingen duidelijk. Dat verloopt niet altijd even soepel of rustig. "Dit noemen we daarom ook de conflictfase", zegt Bijleveld. "Leerlingen zoeken de grenzen op om te ervaren waar die ligt. Ze kijken – soms letterlijk- wie de sterkste is. Er worden grapjes gemaakt. Dat zorgt voor botsingen en wrijvingen." Die onrust is niet altijd de makkelijkste fase voor de leerkracht. "Maar het helpt als je weet wat je kunt verwachten en als er eerder afspraken zijn gemaakt met de klas waar je op terug kunt vallen. Door deze fase goed te begeleiden, kun je dus eigenlijk volgende fase, *norming* naar voren halen."

Klassen die vast blijven hangen in deze fase, blijven vaak erg onrustig. Bijleveld: "Tijdens de lessen wordt voortdurend ruzie gemaakt, of steeds gelachen. Dat kan heel vermoeiend zijn voor een leerkracht en komt ook de veiligheid in de groep niet ten goede."

Tijdens de *norming* zijn de verhoudingen duidelijk en leren de kinderen elkaar steeds beter kennen. Ze gedragen volgens de regels die gezamenlijk zijn afgesproken. Bijleveld: "Als leerkracht is het belangrijk dat je daarbij ook het goede voorbeeld geeft. Is bijvoorbeeld afgesproken dat niemand wordt buitengesloten, geef dan zelf ook aandacht aan dat kind dat je lastig vindt."

Na ongeveer zes weken bereikt de klas de *performing* fase. "De klas vormt een eenheid en werkt samen op die manier die kenmerkend is voor deze groep." De rust is teruggekeerd, maar lang niet altijd blijvend tot het einde van het schooljaar, waarschuwt Bijleveld. Want soms verandert er wat in een klas. Bijvoorbeeld als er een nieuw kind komt of een andere leerkracht. "Uit onderzoek blijkt dat de groep weer een aantal stappen terug gaat om de fases opnieuw te doorlopen." Bijleveld schreef daar ook een boek over *De zilveren weken* dat deze maand verschijnt.

En ja, groepsvorming gebeurt altijd, ook als je als leerkracht het doorlopen van de verschillende fases niet actief begeleidt. “Maar het voordeel van het werken met de verschillende fases is dat je de drukke *storming* beter kunt reguleren en de *norming* eerder kunt stimuleren”, zegt Bijleveld. Zo keert de rust eerder terug in de klas en is de kans groter dat leerlingen zich veiliger en prettiger in hun vel voelen.

Minder pestgedrag

Leerkracht en blogger Maïke Douglas van jufmaïke.nl maakt zelf al meerdere jaren gebruik van de gouden weken. “Ik merkte dat het zorgt voor leukere groepen.” Kinderen zijn meer bij elkaar betrokken, helpen elkaar beter en durven ook meer in de klas, ziet ze. Daarnaast is er minder pestgedrag en sluiten kinderen elkaar minder vaak buiten. “Door stil te staan bij de groepsvorming, krijgen de kinderen een betere band met elkaar en voelen ze zich veiliger.”

De eerste drie schoolweken plant Douglas twee tot drie groepsactiviteiten per dag in. “Dan ben ik minder gericht op de lesstof en meer op de groepsvorming.” Iedere dag staat bijvoorbeeld een leerling in het zonnetje. Hij of zij mag dan voor de klas vertellen over zichzelf. “Of ik doe ‘zoek iemand die’ waarbij de kinderen elkaar moeten vragen naar hun hobby’s of thuissituatie. Zo ontdekken ze raakvlakken met elkaar.”

Teambuilding in de klas

Na die eerste weken barst de *storming* los, ervaart ook Douglas. “De kinderen zijn dan heel druk en soms is er sprake van pestgedrag.” In die weken praat de leerkracht veel met de kinderen. “Ik vraag ze hoe ik ze als juf kan helpen om beter op te letten of bespreek in de klas wat de gevolgen zijn van pesten.” Daarnaast maakt ze gebruik van energisers, korte, fysieke spelletjes die zorgen voor teambuilding. “We gooien bijvoorbeeld propjes papier naar elkaar of de kinderen krijgen de opdracht om in een kring te gaan staan door een hoepel te stappen, zonder de handen los te laten.”

Door al die activiteiten merkt de leerkracht dat ze de groepsvorming beter kan begeleiden en in de hand houden. Douglas: “Als je dat niet doet, zie je dat de kinderen hun eigen groepjes gaan maken. Dat moet je eigenlijk voor zijn zodat niemand buiten wordt gesloten.”

Na de eerste roerige weken gaat er minder aandacht naar de groepsvorming. Tot de kerstvakantie: “De kinderen zijn dan twee weken thuis geweest en hebben veel feestjes gehad.” Opnieuw plant Douglas die eerste weken van het jaar spelletjes en activiteiten in. “Dat helpt iedereen om er weer in te komen.”